

LAKIALOITE 36/2010 vp

Laki avioliittolain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan avioliittolakia muutettavaksi siten, että avioeron saamisen edellytyksenä on aina sovittelu, jos puolisoilla on yksi tai useampi yhteinen lapsi. Sovittelu toteutettaisiin

siin kunnallisen perheneuvonnan tai seurakunnan toimesta. Tavoitteena on avioerojen ehkäiseminen, niiden määrän vähentäminen ja lasten aseman parantaminen erotilanteessa.

PERUSTELUT

Avioliittolakia (234/1929) muutettiin laajasti 1.1.1988 voimaan tulleella lailla (411/1987). Silloin säädettiin uusi 25 §, jonka 1 momentin mukaan puolisoilla on oikeus saada avioero harkinta-ajan jälkeen. Edelleen 2 momentissa säädetään, että puolisoilla on oikeus saada avioero ilman harkinta-aikaa, jos he ovat asuneet erillään keskeytyksettä viimeiset kaksi vuotta. Sovittelusta ei ole säädöksiä.

Vuonna 2009 solmittiin 29 836 avioliittoa. Eron päättyi 13 527 liittoa. Avioerojen määrä on 1960-luvulta lähes kolminkertaistunut, ja vuosittainen määrä on kasvanut 1980-luvun puolivälistä noin 30 %. Tutkimusten mukaan noin 30 % eronneista katu eroaan kolmen vuoden kuluttua, ja arvioiden mukaan noin puolet avioeroista olisi ehkäistävissä asiantuntevan avun turvin.

Avioliitto on sekä molempien puolisoitten, lasten että koko yhteiskunnan kannalta suositeltava yhteisen elämisen muoto. Avioero aiheuttaa erityisesti lasten kannalta monenlaisia

henkisiä, taloudellisia ja muita ongelmia ja saattaa olla osatekijänä myöhempienkin elämänvaiheiden vaikeuksiin. Vuosittain noin 30 000 lasta joutuu kokemaan vanhempiensa eron. Avioerojen määrää voidaan vähentää kehittämällä perhepolitiikkaa ja sosiaaliturvaa sekä avioliitto- ja perhekasvatusta. Avioerojen vähentäminen voidaan nähdä myös osana ennalta ehkäisevää lastensuojelutyötä. Avioerojen ehkäisemiseksi ja erityisesti lasten edun huomioon ottamiseksi sovittelu tulee palauttaa avioeron myöntämisen ehdoksi lapsiperheiden kohdalla ja perheasiain sovittelupalveluiden resursseja tulee lisätä.

Eduskunnan oikeusasiamies on selvittänyt vanhempien välisiin ristiriitoihin tarjolla olevia sovittelu- ja neuvontapalveluja (30.12.2004; Dnro 2059/2/03). Havaintoinaan hän esittää muun muassa, että ko. palveluja ei kaikissa kunnissa pystytä täyttämään tai palveluiden toteuttamista joudutaan odottamaan kohtuuttoman kauan. Oikeusasiamies pitää tilannetta huolestuttavana, koska kyseessä on juuri se palvelu,

jonka tarkoituksena on auttaa vanhempia lapsia koskevista erimielisyyksissä.

Käräjäoikeuksissa ja sosiaalitoimistoissa tehdään noin 43 000 sopimusta lasten huollosta ja tapaamisesta vuosittain. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen mukaan käräjäoikeudet käsittelevät noin 2 000 huoltokiistaa vuosittain, joista 500 on useita vuosia kestäviä huoltokiistakierteitä. Riidoista suurin osa käydään julkisella oikeusavulla. Nämä tapaukset tulevat kansantaloudelle kalliiksi ja ovat psyykkisesti rasittavia sekä perheiden lapsille että myös aikuisille.

Myös lapsiasiavaltuutettu on todennut, että perheen auttaminen eron varhaisessa vaiheessa ennen ongelmien kasvamista ylipääsemättömän tuntuiseksi olisi huomattavasti helpompaa ja tuloksellisempaa sekä yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaista ja taloudellista. Laadukkaasti toteutettuna ja oikea-aikaisesti tarjottuna sovittelu voi estää eron tai edistää eron toteutuessa lapsen edun mukaisten huolto- ja tapaamissopimusten syntymistä ja käytännön toteutumista sekä estää vanhempien erimielisyyksien kehittymistä huoltoriidoiksi. Erotilanteissa on tarvetta nykyistä parempaan psykososiaaliseen tukeen ja neuvontaan niin, että elämän kriisi joko vältetään tai siitä päästään ohi mahdollisimman pienin vaurioin. Myös Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry edellyttää periaateohjelmassaan sovittelun palauttamista avioeron ehdoksi.

Perheasioiden sovittelu voi olla kunnan kasvatus- ja perheneuvolan tarjoama palvelu, tai se voidaan järjestää ostopalveluna. Tunnetuin kuntien ulkopuolinen sovittelupalvelujen tuottaja on Suomen evankelisluterilainen kirkko, joka tarjoaa sovittelua seurakuntien ylläpitämissä perheasiain neuvottelukeskuksissa. Kun noin 85 % Suomen kansalaisista kuuluu kristillisiin kirkkoihin ja seurakuntiin, on perusteltua käyttää näiden vahvaa kokemusta, koulutettua henkilöstöä ja toimivaa organisaatiota avioerosovittelussa.

Lakialoitteen mukainen uudistus vähentäisi arviolta tuhansia avioeroja vuosittain. Avioerojen määrän väheneminen toisi merkittäviä ja pitkävaikutteisia välillisiä säästöjä myös yhteiskunnalle monin eri tavoin esimerkiksi parantamalla lasten asemaa ja vähentämällä huoltajuusriitoja. Lakiin ehdotetaan lisäystä sovittelusta avioeron saamisen edellytyksenä. Tarkemmat määräykset sovittelun järjestämisestä ja menettelystä annettaisiin asetuksella. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

avioliittolain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avoliittolain (234/1929) 25 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 411/1987, uusi 3 momentti seuraavasti:

25 §

— — — — —
Puolisoilla, joilla on yksi tai useampi yhteinen alaikäinen lapsi, on oikeus saada avioero 1

ja 2 momentin mukaisesti edellyttäen, että he ovat osallistuneet perheasioiden sovitteluun.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2010

Toimi Kankaanniemi /kd
Sari Palm /kd